

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

- א. מה בהמתך בהרבעה אף שדך בהרכבה מה בהמתך בין בארץ בין בחוזה לארץ
אף שדך בין בארץ בין בחוזה לארץ.....2
- ב. אינו חייב עד שיברך שם בן ארבע אותיות לאפוקי בן שתי אותיות דלא.....6
- ג. נגמר הדין כו' עומדין.....7
- ד. ישראל ושם המפורש על אחת כמה וכמה קורעין מנלן דכתיב ויבא אליקים בן חלקיהו [ונוג'] ושבנא הספר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגידו לו את דברי רבשקה.....8
- ה. לא מאחיז.....9
- ו. אחד השומע ואחד שומע מפי שומע חייב לקרוע והעדים אין חייבין לקרוע שכבר קרעו בשעה ששמעו.....10
- ז. השומע אזכרה מפי הנכרי אינו חייב לקרוע ואם תאמר רבשקה ישראל מומר היה ... שאם אי אתה אומר כן נתמלא כל הבגד קרעים ... בכינוי ... מעיקרא חייב.....11
- ח. אף אני כמוהו כשר בדיני ממונות ובדיני נפשות ומעלה הוא דעביד רבנן והבא כיון דלא אפשר אוקמוה רבנן אדאורייתא.....12
- ט. הקדמה לדיני ע"ז.....12
- י. העובר עבודה זרה אחד העובר ואחד המזבח ואחד המקטר ואחד המנסך ואחד המשתחוה.....13
- יא. ואחד המקבלו עליו לאלוה והאומר לו אלי אתה.....15
- יב. המנפף והמנשק והמכבד והמרבץ והמרחץ והסך והמלביש והמנעיל עובר בלא תעשה 15
- יג. הנודר בשמו והמקיים בשמו עובר בלא תעשה.....16
- יד. הפוער עצמו לבעל פעור זו היא עבודתה הזורק אבן למרקולים זו היא עבודתה...17
- טו. אחד העובר כדרכה ואחד המזבח ואחד המקטר ואחד המנסך ואחד המשתחוה ואפילו שלא כדרכה ... זורק היינו מנסך ... להקיש אליה ולומר לך מה זביחה מיוחדת שהיא עבודת פנים וחייבין עליה מיתה.....18
- טז. אף כל שהיא עבודת פנים וחייבין עליה מיתה.....20
- יז. זובח קדשים בחוץ כרת הוא.....21

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

יה. דמחשבין מעבודה לעבודה דאיתמר השוחט בהמה לזרוק דמה לעבודה זרה ולהקטיר חלבה לעבודה זרה ... אסורה.....22

דף ס.

א. מה בהמתך בהרבעה אף שדך בהרכבה מה בהמתך בין בארץ בין בחוצה לארץ

כבר התבאר במסכת קידושין דף לט. שהזורע כלאי זרעים, כלומר שני מיני זרעים¹, או שני מיני ירקות, או שני מיני קטניות, או זרע וירק או קטנית וירק, כאחד בארץ ישראל², משנתן הזרע באדמה אע"פ שלא חיפה בעפר³ לוקה⁴, שנאמר (ויקרא יט פסוק יט) שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע פְּלִאִים. ואם זרע כלאי הכרם כלומר שני מיני תבואה, או שני מיני ירקות עם זרע הכרם⁵, הרי זה לוקה שתיים, אחת משום שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע פְּלִאִים ואחת משום (דברים כב פסוק ט) לֹא תִזְרַע פְּרִמָּךְ פְּלִאִים.

ולא רק זורע בשדה שלו⁶ אלא אפילו הזורע בתוך הבית תחת הגג או הזורע בשדה הפקר חיוב. וי"א⁷ שהזורע בתוך הבית אין איסורו אלא מדרבנן.

¹ רמב"ם כלאים פ"א ה"א חזו"א כלאים סי' א ס"ק יב יד סי' ב ס"ק ד

² ואפילו בזמן הזה אסור מדאורייתא לדעת הרמב"ם שפסק בה' תרומות פ"א ה"ה שקידשה לעתיד לבוא ועיין חזו"א כלאים סי' א ס"ק א ומנ"ח רמה אות יד (ואינו בתרומות ומעשרות שלרמב"ם בזמנ"ז הוי דרבנן דשם ילפינן מחלה דבעינן ביאת כולכם) וחזו"א שביעית סי' ג ס"ק ט ועיין חזו"א דיני כלאים אות לא שהביא דעות החולקות על הרמב"ם וס"ל שאין קדושת א"י בזמן הזה וא"כ אין איסור כלאי זרעים דאורייתא בזמנ"ז ועיין חזו"א שביעית סי' ג ס"ק ו ד"ה והנה כל זה דאנן קי"ל שקדושה ראשונה דיהושע לא בטלה ועיי"ש עוד לענין קדושתה לתרומות ומעשרות ועיי"ש עוד ס"ק יג ובס"ד ס"ק ה ובס"ו ס"ק א

³ ואע"ג שבפ"ב ה"א כתב הרמב"ם "הטומן אגודת לפת וצנון וכיוצא בה תחת האילן אפילו תחת הגפן, אם היו מקצת העלין מגולין אינו חושש שהרי אינו רוצה בהשרשתן" היינו משום שאינו מתכוין לזריעה אבל אם מתכוין לזריעה אפילו אם אינו מכוסה כלל בעפר לוקה

⁴ ודעת רש"י שבת פד ע"ב ובכורות נד ע"א דכלאי זרעים דרבנן ולא זו לא נאמר אל על הרכבת שני מינים אבל תוס' שם חלקו עליו וכן הסכמת הראשונים דלא כרש"י

⁵ ואלו הם כלאי הכרם ויבואר להלן.

⁶ חזו"א שביעית סי' כו ס"ק ד חזו"א כלאים סי' ג ס"ק טז

⁷ תורת הארץ הר צבי שביעית יא ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ואפילו לא זרע⁸ שניהם כאחד אלא מין אחד היה זרוע מאליו (וב"ש אם זרעו הוא) ובא זרוע בסמוך לו מין אחר לוקה⁹.

ומשזרע נתחייב אפילו אם אח"כ חזר ועקרו קודם שנשתרש ואינו מתקן הלאו בזה¹⁰.
ואם זרע ע"מ לעקור קודם שישתרש אע"ג שאינו לוקה מן התורה מ"מ מדרבנן אסור.
הזרוע זרעים כלאים¹¹, אף על פי שהוא לוקה, הרי אלו מותרין באכילה¹², ואפילו לזה שעבר במזיד וזרען, שלא נאסר אלא זריעתן בלבד, ומותר לזרוע מזרע הירק שנזרע כלאים.

וכבר התבאר שם דף לז: שאינו לוקה על כלאי זרעים וכלאי הכרם אלא בזרוע בארץ ישראל.

אך בחו"ל מותר לישראל¹³ לזרוע כלאי זרעים בידו¹⁴, ואפילו לערב הזרעים לכתחלה ולזרען בחוצה לארץ או אחד בא"י ואחד בחו"ל¹⁵ מותר, ודברים אלו דברי קבלה שקבלנו מרבותינו, שלא גזרו על כלאי זרעים בחו"ל אע"ג שאסורים מן התורה בא"י.

אולם מה שהתבאר שמותר לזרוע בחו"ל שני מיני זרעים, זהו¹⁶ רק בכלאי זרעים, אך בכלאי הכרם כלומר שזרוע חרצן של גפן עם זרע אחר, בחוצה לארץ, מותר¹⁷ לזרוע בצד הגפנים¹⁸ בתוך הכרם לכתחלה, אבל אסור בחוצה לארץ לזרוע שני מיני ירק או תבואה עם החרצן במפולת יד.

⁸ רמב"ם שם פ"ג ה"ט י

⁹ ועיין חו"א כלאים סי' א ס"ק יב שהוכיח מדברי התוס' והר"ש שאינו חייב אלא במפולת יד דהיינו שזרע שניהם כאחד אבל אם אחד היה זרוע כבר אינו חייב וכ"מ ברמב"ן וברשב"א חולין פב ע"ב בשם הראב"ד ועיין בדרך אמונה שם ביאור ההלכה ד"ה כאחד שהביא בזה עוד דעות בראשונים וכתב להכריע כדעת הרמב"ם

¹⁰ חו"א כלאים שם מנחת חינוך מצוה רמה אות יז בתי כלאים לתפא"י סי' מג

¹¹ רמב"ם שם פרק א הלכה ז

¹² בין שזרע בשוגג ובין במזיד מותרין באכילה ומ"מ חייב לעוקרן או לעשות ביניהן גדר או צורת הפתח, ואסור לקיימו, אך מה שגדל כבר אין נאסר. חו"א בדיני כלאים אות ל"א

¹³ רמב"ם שם וש"ע ונו"כ יו"ד רצו סט

¹⁴ דכיון שכלאי זרעים לא נאסרים באכילה והנאה לא גזרו בהם בחו"ל (חו"א דיני כלאים אות לא)

¹⁵ דרך אמונה שם ס"ק ד מגמ' בב"ק נה ע"א ותוס' שם

¹⁶ רמב"ם הלכות כלאים פרק ח הלכה יג

¹⁷ ועי' בברכי יוסף דמ"מ אין ראוי לעשות כן

¹⁸ אבל על גבי הגפנים אסור דהוי הרכבה כנ"ל פ"ו ה"ז כ"כ הכ"מ וזה נכון לרוב הראשונים שמפרשים שם טעם האיסור משום הרכבה והכי קי"ל אבל לפי מה שביארנו שם דעת רבנו והגר"א שהאיסור שם אינו משום

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כלאי האילנות¹⁹, הרי הם בכלל מה שנאמר שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע בְּלֵאָיִם, כיצד המרכיב אילן באילן, אפילו על אילן חבריו²⁰, או אילן של גוי, כגון שהרכיב ייחור של תפוח באתרוג, או אתרוג בתפוח, הרי זה לוקה מן התורה²¹, ונשתנה דינם מדין כלאי זרעים שהמרכיב לוקה בכל מקום, בין בארץ בין בחוצה לארץ²², כיון שהוקשו לכלאי בהמה, וכן המרכיב ירק באילן, ואפילו אילן סרק או אילן בירק לוקה בכל מקום.

ואם הרכיב אסור לו לקיים המורכב²³, ואף בלא מעשה ואף אם הורכב בשוגג או ע"י גוי חייב לעקרו²⁴. ולכן אם קנה אילן מגוי ונודע לו שהוא מורכב אסור לקיימו²⁵. וכ"ש שאסור לנכשו ולהשקותו²⁶.

אולם המרכיב²⁷ אילנות כלאים, אף על פי שהוא לוקה, הרי אלו מותרין באכילה²⁸, ואפילו לזה שעבר במזיד והרכיבם, שלא נאסר אלא הרכבתם בלבד, ומותר ליטע

הרכבה רק משום שמסכך הירק ע"ג הגפן צ"ל דמש"כ כאן בצד הגפנים אין כוונתו לאפוקי ע"ג הגפן רק לאפוקי אם זרע עם החרצן במפולת יד וכדמסיק שם ה"ה ראב"ד תו"ב קדושים פ"ד

¹⁹ וכתב בחזו"א סי' ב' סקמ"ו כל הרכבה שהפרי דומה לאחד ממולידיה והשני לא שינה צורת הפרי אף שהשפיע בו, דינו כפרי שהוא נדמה לו ומותר להרכיבו עליו ולכן תאנה שנתנה לתוך החצוב דין תאנה זו כדין שאר תאנים לענין כלאים ומעשר, אבל אין אתנו להכריע בזה אם לא שינה כללף מיהו בלא"ה יש להתירו להרכיבו על המין שדומה לו מפני שהן דומין זה לזה.

²¹ והרא"ש נסתפק אם מנכשו ומשקוהו אם יש בזה איסור מה"ת ודעתו נוטה שמה"ת אין בזה איסור שאין מרכיב אחר מרכיב אבל מדרבנן בודאי אסור ואפי' בחו"ל נראה שאסור לקיים אפי' בלא מעשה

²² שנאמר בהמתך לא תרביע כלאים וסמך ליה שדך לא תזרע – מה בהמתך בהרבעה, אף שדך בהרכבה; ומה בהמתך נוהג בין בארץ בין בח"ל, אף שדך נוהג בין בארץ בין בח"ל. (קידושין לט ע"א)

²³ יו"ד סי' רצ"ה ס"ז וכ"ה בר"ש כת"י רפ"ח

²⁴ חזו"א סי' ב' סקמ"ו י"א ובדיני כלאים אות ל"ד ל"ה וכ"ה בנמוקי כת"י ברכות כ"ב ועי' בארחות חיים ה' כלאים בשם רבנו דוד בר' לוי שאם קנה מהגוי אילן מורכב אסור לקיימו ומש"כ אח"כ בארחות חיים וכן בכל בו סי' צ"א דמותר לקיים המורכב נראה כונתו כדמסיים דפירותיו מותרין ומותר ליטול ממנו יחור כו' דאל"כ דבריו סותרין זה את זה

²⁵ ברכ"י וכ"כ בעיקרי דינים אות י"ד ועי' בתשו' טומו"ד להגרש"ק ז"ל שמתיר למוכרו לגוי וצ"ע

²⁶ וכתב בפ"ת בשם הח"ס ע"ד מה שנהגו במקום א' לקנות מגוי אילנות מורכבים שקדים ואפרסקים ומקיימין אותו והשיב ד"א דבלי מעשה אין איסור לקיים ועכ"פ בחו"ל יש להקל בזה אבל לכתחלה טוב שישתתף גם הגוי בפירות ושלא יניח הגוי שיעקור הישראל הפירות ואז מותר וכ' הפ"ת דסוף דבריו צ"ע, ובחזו"א כתב שאין הדברים מספיקין להתיר דאע"ג שאין מקיים במעשה מ"מ איסורא איכא וגם א"א שלא יתקן בזימור ועידור וזיבול וכיו"ב וגם לא מהני לשתף הגוי דמי"מ ישראל מקיים חלקו וחייב להפקירו וגם רוצה בקיומו דאסור וגם מש"כ דאין איסור קיום בחו"ל קשה לומר כן. המרכיב אילן באילן מין בשאינו מינו אף על גב דנתאחו ואין ניכר עכשיו שהן ב' מינים שהרי שניהן מנדלין פרי אחד ועלה אחד עדיין הן באיסורן לקיימו. דרך אמונה שם מא

²⁷ רמב"ם שם פרק א הלכה ז

²⁸ בין שזרע בשוגג ובין במזיד מותרין באכילה ומ"מ חייב לעוקרן או לעשות ביניהן גדר או צורת הפתח, ואסור לקיימו, אך מה שגדל כבר אין נאסר. חזו"א בדיני כלאים אות ל"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

יחור²⁹ מן האילן שהורכב כלאים. כלומר ליטול ענף ממנו ולנוטעו במקום אחר ואפי' הרכיבו ישראל באיסור³⁰.

פרדסים שלנו המורכבים תפו"ז בלימון ובתפו"ז יערי אם נחזיק הדבר לספק מינו³¹, יש להקל בקיום והשקאה וניכוש³². ונראה דתפו"ז יערי חושש מין א' עם התפו"ז.

ואין הבדל³³ בין מרכיב ענף בעץ, או ענף בפרי, או בפרי בענף, כל שמתאחים עי"ז הרי זה לוקה.

גם אם קצץ את כל העץ והשאיר השורש, והרכיב בו, בין שגילהו ובין שתחב בעפר עד שהרכיב, אפילו אם יש על גביו ג' טפחים עפר אסור, ואין חילוק אם מרכיב יחור, או ששופך שרף של מין אחר, והשרף הזה מתהווה לענף של מין השני³⁴.

אם לא הרכיב בידים, אלא זרע באופן שיכנס שורש בתוך זמורה שמונחת בארץ, י"א³⁵ שמותר. אמנם אסור לו לזרוע ע"מ שיתחברו, וי"א³⁶ שאסור משום הרכבה

וכן אין חילוק³⁷ בין מרכיב אילן פרי על אילן סרק, או להיפך, או אפילו ירק על אילן סרק, חייב. אבל מותר להרכיב שני אילנות סרק, אפילו אם ריחם שונה. ומ"מ השומר נפשו ירחק מזה.³⁸

מותר להרכיב דקל זכר על דקל נקיבה, אע"ג שדקל נקיבה הוא אילן סרק, כיון שהם מין אחד.³⁹

²⁹ שו"ע ונו"כ רצה ז

³⁰ מה"פ כלאים פ"א ה"ד

³¹ לימון ואתרוג ואשכליות ותפו"ז יש להסתפק בהן אם הן מין אחד מצד השתוותן בכמה דברים (אף על גב דלענין אתרוג דמצוה ודאי פסול אפי' מורכב אתרוג בלימון לפי שקבלנו מאבותינו שהוא אתרוג דוקא והוא פרי עץ הדר האמור בתורה) ולכן אסור להרכיב יחור של אתרוג המורכב בלימון בסדן לימון, ומיהו אם ע"י ההרכבה נדמה לאחד מהמולידים ובא לכלל השתוות הפירות והעלין הותר עם מין הנדמה לו כדלקמן סקל"א ולכן נראה דמותר להרכיב אתרוג המורכב באתרוג שאינו מורכב שהפירות דומין דמיון גמור. דרך אמונה פרק ג ס"ק כג

³² דהוי ס"ס בשל תורה וגם דדעת הרא"ש נוטה להקל כנ"ל וכן נראה דעת הריטב"א ובשל איסור דרבנן יש להקל משום ספק מינו וצ"ע. כן סיים בחוברת ה' כלאים שנדפס ע"י ר' זליג שפירא ז"ל ע"פ מרן ובחזו"א דיני כלאים כתב יש לצדר להקל ומצאתי בתשו' חוט המשולש להגר"ח מולוזין סי' כ"ד שדעתו ג"כ להתיר לקיים בספק מורכב דאיסור קיום דרבנן והו"ל ספק דרבנן. דרך אמונה שם פרק א מא ובציון ההלכה קבו

³³ דרך אמונה בביאור ההלכה שם ד"ה המרכיב

³⁴ חזו"א סי' יג ס"ק יא ודיני כלאים אות לג

³⁵ דעת הרמב"ם והגר"א

³⁶ ר"ש ורא"ש ותוס' ודעת הרא"ש שדוקא אם הזמורה שנקרא עליה כבר שם אילן אסור אבל אם עוד לא נקרא עליה שם אילן מותר ועיין בש"ך רצה ס"ק ה חזו"א סי' ב ס"ק ו

³⁷ יו"ד סי' רצה סעי' ו ברמ"א ופ"ת ס"ק ג בשם החת"ס

³⁸ כדי לחוש לדעה בירושלמי שאוסרת הרכבת סרק

³⁹ חזו"א סי' ב ס"ק יח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

י"א⁴⁰ שאין משום כלאי אילנות, בירק בירק, ולפיכך בחו"ל מותר להרכיבם, אבל בא"י אסור משום שעכ"פ שייך בהם כלאי זרעים. וי"א⁴¹ שיש משום כלאי אילנות אף בירק בירק. וי"א⁴² שאין איסורו אלא מדרבנן.

מותר לזרוע זרעים⁴³, וזרע אילן⁴⁴ כאחד, וכן מותר לערב זרעי אילנות ולזרוען כאחד, אפילו בא"י, כיון שמתחברים מאליהן, שאין לך כלאים באילנות אלא הרכבה בלבד. וי"א⁴⁵ שבא"י אסור לערב זרעים וזרעי אילן מדרבנן.

נ. אינו חייב עד שיברך שם בן ארבע אותיות לאפוקי בן שתי אותיות דלא

כבר התבאר לעיל דף נו. שאין המגדף⁴⁶ חייב סקילה עד שיפרש את השם המיוחד⁴⁷ של ארבע אותיות שהוא אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד⁴⁸, ויברך אותו בשם

⁴⁰ חו"א סי' א ס"ק טו בדעת הרמב"ם

⁴¹ שו"ע יו"ד רצה סעי' ג בדעת הרא"ש

⁴² ביאור הגר"א שם ס"ק ה

⁴³ שם ה"ו

⁴⁴ וכל שהגרעין מגדל פרי בשנה הראשונה וגם הגזע אינו מתקיים יותר משלוש שנים אינו אילן אלא דינו כזרעים אל אף שמוציא פירות כאילן ומציא עליהם מהגזע ה"ו ירק אבל אם גזעו מתקיים יותר מג' שנים אם מוציא עליהם מעיקרו הרי זה ירק ואם מוצי' מגזעו הרי זה אילן (חו"א סי' ג ס"ק א)

⁴⁵ השגת הראב"ד שם. ובשו"ע שם פסק בדעת הרמב"ם וכ"ד ביאור הגר"א שם

⁴⁶ שם הלכה ז

⁴⁷ במשנ"ח ובס' יש סדר למשנה האריכו בזה ואכתוב בקיצור בע"ה ער"מ פ"ב דעכו"ם ובסנהדרין פא"מ. ונקדים דיש ארבעה מיני שמות הקדושים (א) שם הויה ב"ה ככתבתו וזה נקרא תמיד שם המיוחד (ב) שם א"ד דהיינו כקריאתו יש סוברים שהוא ג"כ שם המיוחד ויש סוברים שהוא בכלל כינוי ג) יש עוד חמשה שמות שאין נמחקין חוץ השני שמות הנ"ל כמבואר במס' שבועות דהיינו אלקים כו' ע"ש והם נקראים כנויים ולפעמים נקראים ג"כ שמות המיוחדין כמו שיבואר אי"ה ה' ד) כגון רחום וחנן קנא וכדומה דהם נמחקים והן נקראים תמיד כנויים אליבא דכ"ע. מנ"ח ע, ועיין בפירוש המשנה לשבועת העדות (שבועות פ"ד מ"ג), אבל אלף דלת ויו"ד ה"א ושני דלת וצבאות א"צ לאמר כי הם שמות מיוחדין, וכמו בן אלהים,

⁴⁸ בספר מורה הנבוכים חלק א פרק סא כתב רבינו כל שמותיו יתעלה הנמצאים בספרים כולם נגזרים מן הפעולות, וזה מה שאין העלם בו אלא שם אחד, והוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א שהוא שם המיוחד לו יתעלה, ולזה נקרא שם המפורש, ענינו שהוא יורה על עצמו יתעלה הוראה מבוארת אין השתתפות בה, אמנם שאר שמותיו הנכבדים מורים בשתוף להיותם נגזרים מפעולות ימצא כמותם לנו כמו שבארנו, עד שהשם המכונה בו יו"ד ה"א וא"ו ה"א הוא גם כן נגזר מן האדנות, דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות, וההפרש בין אמרך אדני בחי"ר הנ"ן ובין אמרך אותו בקמצת הנ"ן בהפרש בין אמרך שרי אשר ענינו השר שלי, ובין אמרך שרי אשת אברם שבוה הדור וכללות לאחרים, וכבר נאמר למלאך אדני אל נא תעבור, אמנם ביארתי לך זה באדני לבד המכונה בו, להיותו המיוחד שבשמות המפורסמים לו יתעלה, אמנם שאר שמותיו, כדיין ושדי וצדיק וחנן ורחום ואלהים, כלם הם מבוארי הכללות והגזרה, אך השם שאותיותיו יו"ד ה"א וא"ו ה"א לא יודע לו גזרה ידועה ולא ישתתף בו זולתו, ואין ספק שזה השם העצום אשר לא ידובר בו כמו שידעת אלא במקדש, וכהני

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

מן השמות שאינם נמחקים⁴⁹, שנאמר (ויקרא כד פסוק טז) וְנִקְבַּ שֵׁם ה' מוֹת יוֹמָת עַל הַשֵּׁם הַמְּיוֹחָד חַיִּיב סְקִילָה, ויש מי שמפרש שאינו חייב אלא על שם יו"ד ה"א וא"ו ה"א ואני אומר שעל שניהם הוא נסקל⁵⁰.

ג. נגמר הדין כו' עומדין

כבר התבאר לעיל שם בכל יום ויום⁵¹ כלומר, כל זמן שנושאים ונותנים עם העדים בענין המגדף, בודקין את העדים בכינויים כלומר, העדים אינם מזכירים את דברי הגידוף שאמר המגדף, אלא דרך כינוי. ומעידים עליו

השם המקודשים לבד בברכת כהנים וכהן גדול ביום הצום, יורה על ענין אחד, אין השתתפות בינו יתעלה ובין זולתו בענין ההוא, ... ואינו נקרא שם המפורש כלל זולת זה השם בן ארבע אותיות הנכתב אשר לא יקרא כפי אותיותיו, ובפירוש אמרו בספרי כה תברכו את בני ישראל, כה בלשון הוה, כה בשם המפורש, ושם נאמר במקדש ככתבו, ובמדינה בכינויו, ובתלמוד נאמר כה בשם המפורש, אתה אומר בשם המפורש או אינו אלא בכינויו, תלמוד לומר ושמו את שמי, שמי המיוחד לי, הנה כבר התבאר לך כי שם המפורש הוא זה שם בן ארבע אותיות, ושהוא לבדו הוא המורה על העצם מבלתי שתוף ענין אחר.

⁴⁹ להלן (דף ס') אמר רב אחא בר יעקב אינו חייב עד שיברך שם בן ארבע אותיות לאפוקי בן שתי אותיות דלא והקשו פשיטא יכה יוסי את יוסי תנן ותירצו מהו דתימא מילתא בעלמא הוא דנקט קמ"ל. ואיכא לישנא אחרינא בנמרא ומכלהו משמע דרב אחא בר יעקב אשמעינן דמתני' בדוקא נקט יכה יוסי את יוסי שהוא שם בן ד' אותיות וא"כ משמע דכי היכי דבשם המבורך הוא בן ארבע ה"נ השם המבורך דהא יוסי את יוסי תנן דמשמע בן ארבע אותיות כמנין יוסי דצריך שיהיה בן ארבע אותיות וא"כ קשה על רבינו ז"ל למה בשם המבורך כתב שיהיה בן ארבע אותיות ובשם המבורך כתב שיהיה אחד מן השמות שאינם נמחקים שהם חמשה אל שדי וכו' דכי אמרו בגמ' על שם המפורש במיתתו ועל הכנוי באזהרה בין בשם המבורך והמבורך אמרו. ואם כונתו לפרש שם המפורש שמות שאינם נמחקים וכנויין הם כמו חנוך ורחום וכו' אם כן גם השם המבורך היה לו לומר בן ועוד שלשון שם המפורש משמע שם בן ארבע ולא ידעתי לע"ד מעם רבינו בזה. לח"מ שם

⁵⁰ במאירי (ע' רכב) יש שפירשו שם המיוחד בשם המיוחד ר"ל יו"ד ה"א וא"ו וכו' בשם יו"ד ה"א וא"ו כו', והוא שאמר יוסי את יוסי, אבל אם בירך שם המיוחד בכינוי פטור מסקילה אלא שלוקה, וראיה להם ממה שאמרו למטה כגר כאזרח הוא דבעינן שם בשם אבל מנוי סני בכינוי אבל בישראל מיהו דוקא שם המיוחד בשם המיוחד. ויש מפרשים שכל שקלל שם המיוחד בשם מן השמות שאינם נמחקים ג"כ נסקל, וכן כתבוה גדולי המחברים [הרמב"ם בהל' עכו"ם פ"ב ה"ז] והרי הכינויים בכללם, וראיה לדבר שהרי למטה [ס"ו א] במקלל אביו ואמו אמרו שאם קלל בכינוי חכמים פוטרין ואמרו על זה מאן חכמים ר' מנחם בר' יוסי כו' וא"כ לר"מ בר"י שהלכה כמותו לא בעינן במברך את שם בשם שהרי העמידו למקלל אב ואם וא"כ במברך את השם חייב אף בכינוי [בהע"ז ע' כ"מ שם והל' ממרים פ"ב ה"ב ובלח"מ שם] כו', והשם המיוחד מיהו כתבו גדולי המחברים שאין חילוק בין הו"ה לאדנ"י שהכל נקרא שם המיוחד וכן יראה מהגמ' [ב"ק ס' ע"א] שאם בירך שם בן ע"ב והוא הנקרא בגמ' "שם רבה" חייב שהרי הוא עיקר שם המיוחד אבל לא בשם בן שתי אותיות שאינו אלא חצי השם והרי הוא כשאר כנויים, וע' בבכור שור שבס"ס תבואות שור ומה שתמה בבאור ספר המצות לרס"ג ח"ג עונש ל"ב (ע' עד) ובס' בית זבול ח"ב ס"ו אות ה'

⁵¹ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ב הלכה ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

שאמר יכה יוסי את יוסי⁵², ועל פי עדות זו היו הדיינים דנים את המגדף, כאילו שמעו מפי העדים את הגידוף עצמו.

נגמר הדין מוציאין את כל אדם לחוץ ושואלים את הגדול שבעדים ואומרים לו אמור מה ששמעת בפירוש⁵³ והוא אומר והדיינים כששומעים את "ברכת" ה', עומדים על רגליהם⁵⁴ וקורעין בגדיהם ולא מאחיזין, והעד השני אומר אף אני כמותו שמעתי, ואם היו עדים רבים צריך כל אחד ואחד מהן לומר כזה שמעתי.

ובזמן הזה⁵⁵ שאין הנין דיני נפשות אל רק מנדין את המגדף, אין לבדוק עדים של מגדף ואין להעדים להוציא ש"ש מפיהם ואצ"ל הלשון גידף ואם אומרים שפלוגי גידף מרחיקין אותו ומנדין אותו.

ד. ישראל ושם המפורש על אחת כמה וכמה קורעין מנלן דכתיב ויבא אליקים בן חלקיהו [וגו'] ושנא הספר ויואח

⁵² "יוסי", הוא כינוי לשם ה', ובהרו בכינוי זה מפני שיש בו ארבע אותיות כשם ה', וכן הוא בגמטריא "א - להים". רש"י. וביד רמ"ה הביא גירסא "יכה יוסה את יוסה", ונקט "יוסה" מפני שיש בו רוב אותיות שם הוי"ה. (ועיין בפרדס להרמ"ק שער פרטי השמות פרק ג', ששלשת אותיות אלו הן עיקר השם ב"ה).

⁵³ כתב הכ"מ פריך בירושלמי ואומרים לו גרף. ומשני מוכיר שם בן ד' אותיות ואומר השם הזה הזכיר המגדף וקלל אותו וקלל בו. ולא ידעתי למה לא כתב רבינו זה ע"כ. ועיין תוס' יום טוב פ"ז מ"ה והפר"ח כתב טעמא של הרב ז"ל. מדמקשינן בסנהדרין דף ס' ע"א על הא דעדים אינן חייבין לקרוע שכבר קרעו בשעה ששמעו. וקשיא לן וכי קרעו בשעה ששמעו מאי הוי הא שמעו השתא. ולשיטת הירושלמי מאי קושיא הא השתא לא שמעו מיד. אלא על כרחך דש"ס דילן פליג על הירושלמי וס"ל דהעדים צריכין שיעידו בפירוש מה ששמעו ע"כ. ולא זכיתי לדעת כונתו דהא אף לדעת הירושלמי הדיינים קורעין אף שלא שמעו גידוף בפירוש. וא"כ שפיר מקשה הש"ס דילן על העדים וצ"ע. שהם וישפה שם.

⁵⁴ בעין משפט ציין לקריעת אבילות שצאיך להיות מעומד אולם צ"ע דהכא הוא מצד הזכרת השם ולא מדין אבילות והתם ילפינן ליה מאיוב או מדוד וצ"ע

⁵⁵ עיין בספר משנת חכמים שם שכתב דפשוט דבזמן שאין דנין ד"נ רק שמנדין אותו כמבואר בח"מ סי' חכ"ה אין לבדוק עדים של מגדף כמו שהיו בודקים בזמן שהיו דנין דדוקא כדי לקיים מצות סקילה היו מוציאין השם בפירוש וגם לשון הגידוף אבל לענין להרחיקו מקהל ולחייבו נידוי אין להעדים להוציא ש"ש מפיהם ואצ"ל הלשון גידף ואם אומרים שפלוגי גידף מרחיקין אותו ומנדין אותו ולכן הניח בצ"ע דברי הש"ע שכתב ואפילו השומע מהעדים דמה"ת יוציאו העדים הגידוף בזמן ההוא (ולפ"ד הש"ך שאין העד מוציא הגידוף מפיו כו' א"ש אך כבר הוכיח הוא ז"ל בריש דבריו מדכתב מהעדים ולא נקט מפי השומע משמע דס"ל כדעת רמב"ם וסמ"ג הנ"ל) ע"ש. פ"ת יו"ד שם יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגידו לו את דברי רבשקה

כבר התבאר במסכת מו"ק דף כו: שהשומע ברכת⁵⁶ השם כלומר⁵⁷ ששמע מי שאמר יכה שם השם את שם השם⁵⁸, או כל גידוף אחר באופן זה, חייב לקרוע, ואינו רשאי לאחות קרע זה לעולם, דכתיב (מלכים ב יח פסוק לז) ויבא אליקים בן חלקיה אשר על הפית ושכנא הספר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגידו לו דברי רב שקה: פירוש על גידופין ששמעו מפי רבשקה כדכתיב (שם יט פסוק טז) ושמע את דברי סנהריב אשר שלחו לתרף אליהם חי.

ה. לא מאחין

השומע ברכת השם⁵⁹, קרע זה אין מאחה לעולם.

אך רשאי למחרתו⁶⁰ למוללו לשוללו ללוקטו או לעשותו כמין סולמות למחרתו של קריעתו, ופירוש למוללן שאוחז שני ראשי הקרע בין האצבעות וכורכן יחד ותוחב שנים או שלשה תפירות⁶¹, לשוללן תפירה רחבה שתפר הרבה במשיחה אחת, ללקטן, פירוש שאורג כל הקרע ראשו על סופו ותוחב במחט ב' או ג' פעמים, כמין סולמות פירוש כמעלות הסולם שתופר ב' תפירות ומפסיק, וחוזר ותופר למטה ומניח בין תפירה לתפירה הפסק. אבל אין מתאחין לעולם.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד שמ לו

⁵⁷ ט"ז שם כא

⁵⁸ יכה יוסי את יוסי כמבואר במשנה סנהדרין פ"ז מ"ה ועיי"ש תפא"י יכין מד נקט כנוי כזה מדהוא בן ד'

אותיות, ובגמטריא אליהם

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם לו – למ

⁶⁰ שם ובש"ך נט – סב

⁶¹ לבוש וש"ך שם נט – סב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ו. אחד השומע ואחד שומע מפי שומע חייב לקרוע והעדים

אינן חייבין לקרוע שכבר קרעו בשעה ששמעו

עוד התבאר בממסכת מו"ק שם שהשומע מהעדים האיך בירך פלוני חייב גם כן לקרוע, כגון ששמע מהעדים שפלוני בירך השם, י"א שאף על פי שאין העד מוציא הגדוף מפיו ממש חייב השומע מפי העד לקרוע, וא"צ לשמוע משני העדים אלא אפי' מאחד מן העדים.

וה"ה כשאינו עד כשהעיד בב"ד אלא ששמע הגדוף ממש, כל השומע מפי אותו ששמע הגדוף ממש, אף על פי שזה לא הוציא מפיו הגדוף ממש אלא שאמר פלוני גידף השם חייב השומע לקרוע. וי"א⁶² שאם לא שמע הגידוף כלשונו גם אם שמע משני עדים בבית דין שפלוני ברך השם אך לא שמע הגידוף ממש, אינו קורע.

אבל לכו"ע השומע מפי אחד פלוני גידף השם והוא עצמו לא שמע הגידוף ממש אלא שמעו מפי אחד מהעדים אין זה האחרון חייב לקרוע⁶³.

והעדים אינם צריכים לקרוע פעם אחרת⁶⁴, אף על פי שעכשיו גם הם שומעים מפי עצמם ברכת השם פטורים שכבר קרעו בפעם הראשון, שכן כתיב (שם פסוק א) וַיְהִי כַשְׁמַע הַמִּלֶּךְ חֲזָקָתוֹ וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו וַיִּתְפַּס בְּשֵׁק פִּירוּשׁ כַּשְׁמַע מִפִּיהֶם שֶׁהִגִּידוּ לוֹ דְּבָרֵי רַב־שָׂקָה שֶׁחָרַף וְגַדֵּף קָרַע הוּא אֶת בְּגָדָיו וְהֵם לֹא קָרְעוּ.

⁶² עיין בספר משנת חכמים שם שהביא דעת הרמב"ם וסמ"ג והתוס' דלא כהירושלמי וכל שאומר שפלוני גידף ולא הוציא הגידוף כלשונו מפיו א"צ לקרוע ותמה על הש"ך שלא הביא כלל דעתם. והעלה דלהם שומעין להקל בדרבנן דמצותו של קריעה הוא מדרבנן וכתב עוד דגם דין השני של הירושלמי דהשומע מפי אחד כו' הוא רק לשיטתו דאף שלא הוציא השומע הגידוף מפיו כ"א שאמר שפלוני גידף חייב לקרוע לכן מחלק בין שני לשלישי אבל למש"ל דשומעין להקל כדעת הרמב"ם וסמ"ג דכל שלא שמעו מפי השומע שהוציא לשון הגידוף מפיו א"צ לקרוע גם דין זה ליתא דבכה"ג ודאי גם אם שמעו מפי השלישי חייב לקרוע ע"ש. פ"ת יח

⁶³ כל זה כתוב בספר ת"ה דאיתא בירושלמי עכ"ל ב"ח. ש"ך שם נה

⁶⁴ כתב בספר משנ"ח שם אם בא א' ואמר שפלוני גידף והוצרך לקרוע ושוב בא א' והגיד כן א"צ לקרוע כיון שכבר שמע וקרע וכדאמרין בעדים דא"צ לקרוע לפי שכבר קרעו כו' דאין חילוק בזה ע"ש. פ"ת שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

**ז. השומע אזכרה מפי הנכרי אינו חייב לקרוע ואם תאמר
רבשקה ישראל מומר היה ... שאם אי אתה אומר כן
נתמלא כל הבגד קרעים ... בכינוי ... מעיקרא חייב**

עוד התבאר שם שהשומע ברכת⁶⁵ השם שהחייב לקרוע, אפילו שמע ברכת
הכינוי⁶⁶ חייב לקרוע, ואם אמרו בלשון לעז הוי ככינוי וחייב לקרוע⁶⁷. וגם
השמות שקורין הגוים להקדוש ברוך הוא כגוים הם⁶⁸, וחייב לקרוע.

והוא ששמעו מפי ישראל, דרבשקה ישראל משומד הוה. אבל השומע מפי
הגוי אינו חייב לקרוע⁶⁹, שאם אתה אומר כן נתמלא כל הבגד כולו קרעים⁷⁰,
שהרי הם מחרפין ומגדפין בכל יום. וי"א⁷¹ שבשם המיוחד שם אדנו"ת או
הוי"ה חייב לקרוע אפילו בעובד כוכבים.

והשומע מפי המשומד יש אומרים⁷² דבזמן הזה אינו חייב לקרוע, אף על גב
דרבשקה ישראל משומד הוה, בזמנם לא הווי שכיחי משומדים, אבל בזמן
הזה נפישו משומדים ופקרי טפי ואם אתה מחייב לקרוע נתמלא כל הבגד
קרעים כמו בגוים ויותר.

⁶⁵ שו"ע ונו"כ יו"ד שמ לו

⁶⁶ עיין בספר תפל"מ שכתב דר"ל אפי' כינויים הנמחקים כגון חנון ורחום חייב לקרוע ע"ש וכן כתב בספר
משנ"ח שם בצפנת פענח אות י"ח ע"ש. פ"ת שם מז

⁶⁷ רמ"א שם

⁶⁸ ערך לחם שם

⁶⁹ עיין בספר משנת חכמים שכתב דאף על פי שהשומע מפי עובד כוכבים א"צ לקרוע אם בא ישראל ואמר
ששמע מפי עובד כוכבים שגידף כיון דעתה שמע הגידוף מפי ישראל חייב לקרוע וה"ה השומע עצמו שחזור
הגידוף כיון דבעת ששמע מעובד כוכבים לא היה קורע מחוייב עתה לקרוע ע"ש. פ"ת שם יז
⁷⁰ לבוש וט"ז שם.

⁷¹ לדעת הרמב"ן והטור דבשם המיוחד חייב לקרוע אפי' בעובד כוכבים ופי' שם המיוחד בין בכתובתו בין
בקריאתו ועב"ה. ש"ך שם נג

⁷² רמ"א שם והבי"ח חלק על זה לפי מה שפירש הוא דברי הרמב"ם והסמ"ג דאפי' בישראל מומר חייב לקרוע
ואין דבריו מוכרחים ע"ש. ש"ך שם נד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ח. אף אני כמוהו כשר בדיני ממונות ובדיני נפשות ומעלה

הוא דעביד רבנן והכא כיון דלא אפשר אוקמוה רבנן

אדאורייתא

אם העדים אומרים עדותן מכוונת בלשון אחת ממש יש לחוש שמשקרים ובעצה אחת כווננו לשונם וצריך לחקור ולדרוש אותם.

ואם העד אמר עדותו והשני אמר אף אני כמוהו ידעתי אינו מועיל שמא אם היה אומר עדותו מפורש לא היה מכוון עם חבירו והיתה עדות מוכחשת, אלא אם כן הלך למדינת הים וא"א לו להעיד בפירוש⁷³. מחמת שהוא בהול ונחויץ לדרכו⁷⁴.

שטר⁷⁵ שבא לפנינו וכתוב בו שעד השני אמר אף אני כמוהו כשר שמסתמא עשו בי"ד כהוגן והי' שעת הדחק.

דף ס:

ט. הקדמה לדיני ע"ז

בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדול ונבערה עצת חכמי אותו הדור ... אמרו, הואיל והאלהים ברא כוכבים אלו וגלגלים להנהיג את העולם ונתנם במרום וחלק להם כבוד והם שמשים המשמשים לפניו, ראויין הם לשבחם ולפארם ולחלוק להם כבוד. וזהו רצון האל ברוך הוא לגדל ולכבד מי שגדלו וכבדו, כמו שהמלך רוצה לכבד העומדים לפניו ... התחילו לבנות לכוכבים היכלות ולהקריב להן קרבנות ולשבחם ולפארם בדברים ולהשתחוות למולם, כדי להשיג רצון הבורא בדעתם הרעה, וזה היה עיקר עבודת כוכבים. וכך היו אומרים עובדיה היודעים עיקרה, לא שהן אומרים שאין שם אלוה אלא כוכב זה... אבל טעותם וכסילותם שמדמים שזה ההבל רצונך הוא. ואחר שארכו הימים עמדו בבני האדם נביאי שקר ואמרו שהאל צוה ואמר להם עבדו כוכב פלוני או כל הכוכבים, והקריבו לו ונסכו לו כך וכך, ובנו לו היכל ועשו צורתו כדי

⁷³ משום דמן התורה כה"ג הוי עדות, אלא שחכמים הצריכו לומר עדותו בפירוש (סנהדרין ס' ע"א), ובכה"ג העמידוהו על דברי תורה. סמ"ע שם מא

⁷⁴ לבוש שם.

⁷⁵ אור"ת כח ויד ונתיה"מ כג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

להשתחוות לו כל העם הנשים והקטנים ושאר עמי הארץ, ומודיע להם צורה שבדה מלבו ואומר זו היא צורת הכוכב פלוני שהודיעוהו בנבואתו. והתחילו על דרך זו לעשות צורות בהיכלות ותחת האילנות ובראשי ההרים ועל הגבעות ומתקבצין ומשתחוים להם ואומרים לכל העם שזו הצורה מטיבה ומריעה וראוי לעובדה וליראה ממנה, וכהנייהם אומרים להם שבעבודה זו תרבו ותצליחו ועשו כך כך ואל תעשו כך ... ופשט דבר זה בכל העולם לעבוד את הצורות ... וכיון שארכו הימים נשתכח השם הנכבד והנורא מפי כל היקום ומדעתם ולא הכירוהו, ונמצאו כל עם הארץ הנשים והקטנים אינם יודעים אלא הצורה של עץ ושל אבן ... והחכמים ... מדמין שאין שם אלוה אלא הכוכבים ... אבל צור העולמים, לא היה שום אדם שהיה מכירו ולא יודעו אלא יחידים בעולם כגון חנוך ומתושלח נח שם ועבר. ועל דרך זה היה העולם הולך ומתגלגל עד שנולד עמודו של עולם והוא אברהם אבינו:

כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו ... עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבוננתו הנכונה, וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו, וידע שכל העולם טועים ... ובן ארבעים שנה⁷⁶ הכיר אברהם את בוראו ... והתחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבוד אלא לאלוה העולם ולו ראוי להשתחוות ולהקריב ולנסך כדי שיכירוהו כל הברואים הבאים, וראוי לאבד ולשבר כל הצורות כדי שלא יטעו בהן כל העם ... עד שהגיע לארץ כנען⁷⁷ והוא קורא, שנאמר; (בראשית לך לך פי"ג פס' ד') "ויקרא שם בשם ה' אל עולם" ... עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות והם אנשי בית אברהם. ושתל בלבם העיקר הגדול הזה וחבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו ... ויצחק הודיע ליעקב ... ויעקב אבינו למד בניו כולם ... עד שארכו הימים לישראל במצרים וחזרו ללמוד מעשיהן ולעבוד כוכבים כמותן, חוץ משבט לוי שעמד במצות אבות ... וכמעט קט היה העיקר ששתל אברהם נעקר ... ומאהבת ה' אותנו ומשמרו את השבועה לאברהם אבינו, עשה משה רבינו רבן של כל הנביאים ושלחו. כיון שנתנבא משה רבינו ובחר ה' ישראל לנחלה הכתירן במצות והודיעם דרך עבודתו ומה יהיה משפט עבודת כוכבים וכל הטועים אחריה: (רמב"ם פ"א מהל' עכו"ם)

י. העובד עבודה זרה אחד העובד ואחד המזבח ואחד המקטר

ואחד המנסך ואחד המשתחוה

⁷⁶ "א"א יש אגדה בן שלש שנים שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי מנין עקב" (השנת הראב"ד):
⁷⁷ "א"א ותמה אני, שהרי היו שם שם ועבר איך לא היו מוחין. ואפשר כי מוחים היו ולא אירע להם שישרו את צלמיהם לפי שהיו מתחבאים מהם, עד שבא אברהם ושבר צלמי אביו" (השנת הראב"ד):

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כל העובד כוכבים⁷⁸ ברצונו⁷⁹ בזדון חייב כרת, ואם היו שם עדים והתראה נסקל, ואם עבד בשגגה מביא קרבן תטאת קבועה.

כיצד, המשתחוה, או זובה (פי' שוחט), או מקטיר, או מנסך, לאחד מכל מיני עבודת כוכבים חייב. וי"א⁸⁰ אף המזמר לפנייה שהזמר ממכשירי קרבן הוא.

צורת שתי וערב⁸¹ (צלב) הנמצא בבית תיפלותם, יש לו דין ע"ז גמורה ושייך ביה כל הדינים הנ"ל.

אבל אותן שתולין לזיכרון על צוארם אין לו דין ע"ז אא"כ ידוע שהשתחוה לו. וי"א דדוקא אם ידוע שאינו נעבד⁸². ובימינו לכו"ע אסורים, כיון שידוע שהרבה מהם קודם אכילה או שינה מנשקים או מתפללים לתועבות אלו. אבל אותם שנקנו מסוחרי תכשיטים אינו צלם כיון שידוע שלא נעבד⁸³. ונ"מ שאם אינו מקבל עליו באלוה אינו חייב בד' עבודות ואפי' כדרכה וכ"ש בשאר עבודות⁸⁴.

שתי וערב שיש לו ששה קצוות או שנעשה באלכסון או בעיגול סביביו, י"א דאין בו דין ע"ז, אא"כ ידוע שעובדים אותו⁸⁵.

⁷⁸ רמב"ם הלכות עכו"ם פ"ג ה"א

⁷⁹ למעוטי אונס, משום דאמרי' בהו יהרג ואל יעבור וסד"א שאם עבר ולא נהרג עונשין אותו ב"ד (שו"ת רדב"ז ח"ה ללשונות הרמב"ם סי' קל"ז).

⁸⁰ במאירי וראה בצפנת פענח לרמב"ם הל' ע"ז פ"ג ה"ג דתליא אי עיקר שירה בפה וע' תוס' כריתות ז' ע"ב ורש"י פסחים צ"ג ב.

⁸¹ כ"מ מהרמ"א יו"ד סי' קמ"א וז"ל "צורת שתי וערב שמשתחוים להם דינו כצלם וכו' אבל אותן שתולין בצואר לזיכרון לא מקרי צלם". אמנם בשו"ע הנדפס בפנינו הושמטו המילים "שתי וערב". אבל בשו"ע בספר דרכי תשובה מובאות מילים אלו, וכ"מ להדיא מד"מ שם ס"ק ב' במש"כ בשם הר"ן ע"ז יח ב' ד"ה גמ' ואמרינן, וכן הביא בשו"מ מהד"ק ח"ג סי' ע"א, וכ"מ מדברי תרה"ד קצ"ז המובא בסי' ק"נ סעי' ג', וכן הביא בשו"ת יבי"ע ח"ב יו"ד סי' י"א, ועיין שו"ת חלקת יעקב יו"ד סי' נ"ה דכתב דהושמט מהמת הצנוורה, ובשו"ת בנין ציון סי' ס"ג כתב נמי דהוה ע"ז, ועיין ביביע"א שם מה שהאריך בענין זה, וכן עיין שו"ת פנים מאירים ח"א סי' מ"ה, וכן בשו"ת יהודה יעלה למהר"א יו"ד קע"ז, אמנם עיין בשו"ת אנרות משה יו"ד חלק א' סימן ס"ט משמע שאין בו דין צלם, וז"ל "כיון שאינו הע"ז עצמה שעובדין לזה רק איזה חק עכו"ם להחזיק סימן זה לעבוד הע"ז בזה שלא מצינו בכה"ג שיהיה אסור בהסתכלות ורק מצד הרחקה מן הכיעור יש להחמיר בנעשו לעבודתם כחק שלהם" אמנם אפי' ליישב דבריו, ואכמ"ל. ועיין דברי יציב יו"ד סי' מ"ב דפשיטא ליה דהוה ע"ז אף בימינו, ועיי"ש סי' ל"ח לחלק בין שתי וערב שעל הכלים לצורה בפנ"ע.

⁸² ש"ך שם ס"ק ו'.

⁸³ שו"ת חלקת יעקב יו"ד סימן נ"ה:

⁸⁴ כ"כ במנ"ח כ"ו אות א':

⁸⁵ דרכ"ת סי' קמ"א ס"ק ג':

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

יא. ואחד המקבלו עליו לאלוה ויהאומר לו אלי אתה

המקבל עליו אחד מכל מיני עבודת כוכבים באלוה חייב סקילה,⁸⁶ ואפילו הגביה⁸⁷ לבנה ואמר לה אלי אתה וכן כל כיוצא בדבור זה חייב. ואפילו חזר בו בתוך כדי דיבור ואמר; "אין זה אלי", אין חזרתו כלום אלא נסקל.

בדבר שאינה עבודה זרה כלל ואין עובדים אותה כלל, אם מקבל איזה דבר עליו באלוה ודאי חייב, כי היא עבודה זרה ממש לפי שטותו, אבל אם בפירוש אינו מקבל לשום אלוה וכל העולם אינו עובדין אותה כלל לשם אלהות, אינו חייב ואפי' בד' עבודות⁸⁸, כגון אם מטה ראשו לאבן או לעץ בדרך שחוק, או שוחט איזו בהמה ואומר ששוחט לאיזה דבר כגון לכותל, אין חייב כי אין זה עבודה זרה כלל, ועל עבודה זרה אין חיוב רק אם קבלו עליו לאלהות.

יב. המגפף והמנשק והמכבד והמרבץ והמרחץ והסך והמלביש והמנעיל עובר בלא תעשה

המגפף עבודת כוכבים⁸⁹, והמנשק לה, והמכבד והמרבץ לפניה, והמרחץ לה, והסך והמלביש והמנעיל, וכל כיוצא בדברי כבוד האלו אם אינם דרך עבודתה עובר בלא תעשה, שנאמר (שמות כ פסוק ה) וְלֹא תַעֲבֹדֵם וּדְבַרִים אֵלֹהִים בְּכָל־לֵב עֲבֹדָה הֵן, ואף על פי כן אינו לוקה על אחת מהן לפי שאינן בפירוש, ואם היתה דרך עבודתה באחד מכל הדברים האלו ועשהו לעבדה חייב סקילה.

ואינו עובר⁹⁰ אלא אם היא עבודה זרה שעובדין אותה אבל אם אינה נעבדת כלל אם מגפף או מלביש לאיזה אבן אין בזה איסור כלל.

⁸⁶ כך היא דעת הרמב"ם הכא אבל דעת הרמב"ן הכא בהשגות דעובר משום "לא יהיה לך אלוהים אחרים" וכו'. ועיין מנ"ח כ"ו אות א'

⁸⁷ ועיין בלח"מ דלא בעי' שיעשה מעשה, אלא אפי' באמירה לחוד חייב.:

⁸⁸ דעת הר"מ שכיון שכל העולם אינו עובדין אותה כלל לשם אלהות, אין סברא כלל אם מטה ראשו לאבן או לעץ בדרך שחוק שיתחייב על זה:

⁸⁹ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ג הלכה ו

⁹⁰ מנחת חינוך מצוה כו אות יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

המנגן ניגונים⁹¹ לע"ז אע"ג שאין דרך עבודתה עובר⁹² בכך בלאו זה, כיון שהוא דרך כבוד כמנשק וכו', ואם דרך עבודתה בכך חייב מיתה. לפיכך אסור לשמוע ניגונים אלו, אם מזמרים במילים של שבחי ההבל ואפילו אין מתכוונים לע"ז.

אך לשמוע הניגון הזה מפי אנשים כאלו שאין מתכוונים לע"ז, אלא לזמר בעלמא, אף שאין בזה איסור אם הוא בלא המלים שמשבחין להבליהם, מ"מ מכוער הדבר.

אסור לאדם⁹³ לזמר זמר נעים לפני גוי, פן ינגן לפני ע"ז שלו את אותו הניגון.

כל ניגון שמנגנים לעבודה זרה, לא יעשה אותו ניגון להקב"ה וכן לא ינגנו לבניו הקטן⁹⁴.

אסור⁹⁵ לעשות לפנייה שום דבר של נוי, כגון שמדליק לפנייה נרות או שטח לפנייה בגדים וכלים נאים לנוי.

יג. הנודר בשמו והמקיים בשמו עובר בלא תעשה

אסור להזכיר⁹⁶ שם ע"ז⁹⁷ בין לצורך⁹⁸ בין שלא לצורך⁹⁹, דכתיב (שמות כג פסוק יג) וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תִזְכְּרוּ.

⁹¹ שו"ת אנרות משה יו"ד ב סי' קיא

⁹² אמנם לנגן בבית גוי ביום חגם אם יש איבה כמה שלא ינגן מותר ובלא"ה אסור ואפילו אם אומנתו בכך (דרכי תשובה סי' קמב ס"ק כט)

⁹³ דרכי תשובה שם ס"ק כז

⁹⁴ שם ס"ק כח

⁹⁵ יו"ד קל"ט סעי' ג'

⁹⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד קמו א

⁹⁷ ע"י בס' לחם סתרים על מס' ע"ז ריש דף מ"ז שכ' דאפי' היה שמה שם גנאי אסור להזכירה אלא שצריך לכנות לה שם גנאי אחר

⁹⁸ ועי' מהר"ם שיק סי' קע"א דאסור להזכיר מספר השנים למספר שלהם למנין הנוצרים והוי איסור תורה, ועיי"ש במה שהאריך בזה וסיים שאין לשנות לשון המצבה ללשון לע"ז ומי שכותב תאריך נוצרי עשה עוד עבירה כפולה ומכופלת במה שעשה בדרך המתחדשים שכתב מספר השנים שלהם ולא למספר ב"י שזה איסור דאורייתא מקרא דושם אחרים לא תזכירו וכו' ואפילו אינו מזכיר הע"ז ממש בכתב או בדיבור ממש ג"כ הוא בכלל איסור כיון דע"י המנין עולה על הזכרון הזמן של הע"ז ע"כ אם אפשר להוציא המצבה הוצה בודאי מה טוב ולכל הפחות יש להטות את המצבה בטיט הדבוק מאד ואינו נופל עיין שם ועי' בגט פשוט לאה"ע סי' קכ"ז סוסק"ל ג"כ.

⁹⁹ במור כתוב בלשון זה ואסור אפילו להזכירה בשמה לחנם שלא לצורך עכ"ל האי אפילו קאי על שני רבותות. האחת דלא תימא דוקא נודר אסור קמ"ל אפילו הזכרה בעלמא. שנית דהא דאמרינן בגמרא שאסור לומר לחבירו שמור לי בצד עבודת כוכבים פלונית וכתב הרא"ש שאין לומר דוקא בכהאי גוונא שיש לו צורך בו אסור אלא ה"ה שלא לצורך אסור וקרא אורחא דמילתא נקט א"נ דאפשר להפך הסברא לאידך גיסא דאפשר שמשום שיש לו צורך בו לא החמירו להזכיר דהכל יודעין שלסימן בעלמא נקטיה וכיון שהוא לצורך אין איסור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

לפיכך אין לקבוע זמן לדבר מה, ולתלות ביום אדיהם וחגייהן¹⁰⁰, כגון לומר אלוה לך כסף עד יום הגא שלהם.

וכן אין להשתמש¹⁰¹ במטבעות לשון שמשמעותם שם ע"ז. אפילו אם כבר שגור בפי רוב העם למשמעות אחרת אסור, אם במקומות מסוימים יש שעדיין משמש לכך.

הנודר או נשבע בשם עבודת כוכבים¹⁰², אחד הנשבע בה לעצמו, ואחד הנשבע בה לעבודת כוכבים הרי זה לוקה. דכתיב¹⁰³ (שם) לא ישמע על פיך. ואסור להשביע העובד כוכבים ביראתו.

ולפיכך אין¹⁰⁴ להשבע בטקסים ממלכתיים או בהענקת תארים, והעושים כן פסולים לעדות.

יד. הפוער עצמו לבעל פעור זו היא עבודתה הזורק אבן למרקולים זו היא עבודתה

עבודת הרבה קבעו עובדי כוכבים¹⁰⁵ לכל צלם וצלם ולכל צורה וצורה ועבודת זה אינה כעבודת זה, כגון פעור שעבודתו שפוער אדם עצמו לו,

קמ"ל דאפילו לצורך וכתב הטור על זה דבאמת אפילו שלא לצורך אסור וכ"ש לצורך דנראה כמו שנתן בה ממש. ט"ז שם א

¹⁰⁰ י' בכנה"ג בהגהות הטור אות ד' שכ' מהם' חסידים שאסור לישראל לומר לעכו"ם אני אלוה לך מעות עד יום איד של ע"ז פלונית ועד יום של אותו קודש אלא יאמר עד כך וכך שבועות דכתיב ושם אלקים אחרים לא תזכירו עיין שם:

¹⁰¹ דרכ"ת שם ד משו"ת בית יצחק

¹⁰² עי' בס' מקור מים חיים שהביא מדברי התוס' דהאיסור של הנודר או נשבע בשם ע"ז הוא אפי' בע"ז שמותר להזכיר שמה כגון בע"ז הכתובים בתורה דמותר להזכיר בשם מ"מ הנודר או המקיים בשם לוקה

¹⁰³ כ"כ בלבוש שם אולם צ"ע מלשון הרמב"ם וז"ל הנודר בשם עבודת כוכבים והנשבע בה לוקה שנאמר ושם אלהים אחרים לא תזכירו, אחד הנשבע בה לעצמו ואחד הנשבע בה לעבודת כוכבים, ואסור להשביע העובד כוכבים ביראתו, אפילו להזכיר שם עבודת כוכבים שלא דרך שבועה אסור שנאמר לא תזכירו. הרי שלמד הכל מלא תזכירו

¹⁰⁴ עי' בשו"ת אהל אברהם סי' מ"ג ששפך חימה על רבנים בקהילות גדולות אשר יכונה בשם דאקמ"ר שהם תלמיד הסעמינאר אשר כדי ליטול את השם דאקמ"ר נשבעים בשער בת רבים בבית ועד שלהם בקהל רב בהנחת יד על מקל ידוע להם ומוכן לכך ועליו צורת שתי וערב והם עובדים כמה איסורים בזה ובפרט באיסור שבועה בע"ז וגם באיסור להסתכל בדיוקנא של ע"ז וכתב הרמב"ם דהמסתכל ופונה להאלילים הוא פסול לעדות וכו' ופשוט שהם פסולין לסדר קדושין וגיטין

¹⁰⁵ רמב"ם עכו"ם פ"ג ה"ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ומרקוליס שעבודתו שיזרוק לו אבנים, או יסקל דהיינו שיטול מלפניו אבנים¹⁰⁶, והרבה עבודות כגון אלו תקנו לשאר עלמים.

והעובד עבודה זרה בעולם בדברים שדרכה שעובדים אותה המאמינים בה, ואף על פי שאין עבודתה באחת מארבע עבודות¹⁰⁷, מכיון שעבדה במה שדרכה להעבד, חייב ועובר עליה במזיד ויש עדים נסקל¹⁰⁸.

ואזהרה של עבודות אלו וכיוצא בהן הוא מה שכתוב (שמות כ פסוק ה) וְלֹא תַעֲבֹדֵם כְּלוֹמֵר בְּמַה שְׁדָרְכָן לְהַעֲבֹד אִי זֶה עֲבוּדָה שֶׁתְּהִיָּה בְּמַה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּשֵׁאר עֲבוּדוֹת חוץ מִמִּשְׁתַּחֲוֵה וְזוּבַח וּמִקְטִיר וּמִנֶּסֶךְ שְׁחִיב מִשׁוּם (שם) לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם.

העובד עבודת כוכבים כדרכה, ואפילו עשה דרך בזיון אף שהוא אומר בפירוש שאין עושה זה לשם אלהות, ואדרבא מתכוין לבזות, חייב.

כיצד הפוער¹⁰⁹ עצמו לפעור כדי לבזותו, או זרק אבן למרקוליס כדי לבזותו הואיל ועבודתו בכך חייב, ומביא קרבן על שגגתו.

וכל עבודה זרה¹¹⁰ בעולם שנעבדת על דעת שיש בה צד אלהות, גזירת הכתוב היא שעל אף שהישראל אינו עובד אותה בצד אלהות, ואינו מקבלה עליו כלל באלוה, אך הוא עושה העבודות שהעובדים עושים כגון פעור ומרקוליס, והוא עושה כן, אף שמכוין לבזות אותה מ"מ גזירת הכתוב היא דחייב סקילה במזיד.

טו. אחד העובד כדרכה ואחד המזבח ואחד המקטר ואחד המנסך ואחד המשתחוה ואפילו שלא כדרכה ... זורק היינו מנסך ... להקיש אליה ולומר לך מה זביחה מיוחדת שהיא עבודת פנים וחייבין עליה מיתה

¹⁰⁶ בגמ' סנהדרין סד ע"א איתא "אמר להו איזיל אישקלה אמרו לו אחד הנוטלה ואחד הנותנה חייב כל חדא וחדא רווחא לחבירתה שביק" ופירש"י "מפנה לה מקום לזורקים" ועיין מנחת חינוך מצוה כט אות א וז"ל "ומה שמבואר בש"ס הטעם דכל חדא וכו', היינו שעבודתו היתה בכך, דאי לא היתה עבודה בכך, בשביל רווחא שבק לא היה חייב על זה

¹⁰⁷ שהם המשתחוה וזובח ומקטיר ומנסך

¹⁰⁸ חינוך מצוה כט

¹⁰⁹ שם ה"ה ומנחת חינוך מצוה כו אות א

¹¹⁰ מנחת חינוך מצוה כו אות א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

עבודת הרבה¹¹¹ קבעו עובדי כוכבים לכל צלם וצלם ולכל צורה וצורה, ועבודת זה אינה כעבודת זה, כגון פעור שעבודתו שפוער אדם עצמו לו, ומרקולים שעבודתו שיזרוק לו אבנים או יסקל מלפניו אבנים. כמו שהתבאר, ואינו חייב בהם אלא בדרך עבודתם.

אבל המשתחוה וזובח ומקטיר ומנסך, חייב סקילה, אפילו היה אותו הע"ז הנעבד אין מדרכו שייעבד באחד מהאופנים ההם מהן. וזה הוא חכמינו "שלא כדרכה". שנאמר (שמות כב פסוק יט) זִבְחַ לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתי לְהַ לְבָדוֹ, זביחה בכלל עבודה היתה ולמה יצאת לומר לך מה זביחה מיוחדת שעובדין בה לשם וחייב הזובח לאל אחר סקילה עליה בין היתה דרך עבודתו בזביחה או אינה בזביחה, אף כל עבודה שהיא מיוחדת לשם אם עבד בה לאל אחר בין שהיתה דרך עבודתו בכך בין שאינה בכך חייב עליה, לכך נאמר לא תשתחוה לאל אחר לחייב על ההשתחויה אפילו אין דרך עבודתו בכך והוא הדין למקטיר ומנסך, וזורק ומנסך אחר הוא.

כיצד, הרי¹¹² שניסך לפעור או שזבח למרקולים חייב. וכן למשתחוה או למקטיר. הכלל הוא כל עבודה שכמוה נעשית בבית המקדש¹¹³ בקרבן, חייב העושה כמוה לע"ז אפי' שלא כדרכה.

י"א שאף המולק¹¹⁴ דינו כעבודת הנ"ל. וי"א¹¹⁵ דאינו חייב במולק אם אינו דרך עבודתה.

י"א¹¹⁶ שחייב אף על קבלה והולכה ואפי' שלא כדרך עבודתה כד' עבודות הנ"ל. וי"א¹¹⁷ דדוקא בכדרכה כשאר עבודות.

¹¹¹ שם ה"ג וסה"מ

¹¹² שם

¹¹³ שנאמר (משפטים פכ"ב פס' י"ט) "זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו" זביחה בכלל עבודה היתה ולמה יצאת, לומר לך מה זביחה מיוחדת שעובדין בה לשם, וחייב בין היתה דרך עבודתו בזביחה או אינה בזביחה, אף כל עבודה שהיא מיוחדת לשם והוא הדין למקטיר ומנסך וזורק ומנסך, אחד הוא: (ל' הרמב"ם שם)

¹¹⁴ מל"מ שם, דעל מליקה ודאי חייב משום זובח וכדעת הכס"מ שם:

¹¹⁵ בארבעה טורי אבן כתב, דודאי אינו חייב אמליקה שלא מצינו בשום מקום מליקה אצל ע"ז:

¹¹⁶ בקובץ כתב בשם הר"ן דאחר דילפי' בסנהדרין (ס' ב') דחייב על כל כעין עבודות פנים, א"כ חייב על מליקה קבלה והולכה:

¹¹⁷ במל"מ שם בשם רש"י (סנהדרין דף ס' ב'):

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

עבודה זרה הנעבדת שהעובדים מחשבים אותה לצד אלהות, והישראל עובד אותה ומפרש דעתו שאינו מקבלה עליו באלוה, ועושה לפניה ארבע עבודות, גזירת הכתוב שחייב, הואיל ויש עובדים אותה¹¹⁸, ואסור לעשות לפניה ארבע העבודות¹¹⁹.

טז. אף כל שהיא עבודת פנים וחייבין עליה מיתה

השוחט לעבודת כוכבים כיון ששחט בה אפי' מעט מתחייב בנפשו. ואם כיון לעבודה רק בגמר שחיטה, לא נתחייב אלא בגמר שחיטה¹²⁰.

והמקריב¹²¹ לפניה כל שכיוצא בו קרב על גבי המזבח בבית המקדש, כמו כל מיני מאכל, כגון בשר, שמנים, וסלתות, מים, ומלח, אם הניחו לפניה לשם תקרובת חייב אפי' בלא שום מעשה אחר מלבד ההנחה.

אבל דבר¹²² שאין מקריבין ממנו בפנים, אינו חייב אלא א"כ עשה בו מעשה הדומה לזביחה או זריקה וע"י זריקתו ישתבר¹²³. אבל בזריקה בעלמא אינו חייב אם נשאר שלם א"כ דרך עבודתו בזריקת דבר זה.

י"א¹²⁴ דכ"ז דווקא אם הדרך לעבוד באותו החפץ באיזו שהיא עבודה אז חייב במעשה הדומה לזביחה או זריקה אפי' שאין דרך עבודתה בכך¹²⁵. אבל אם אין עובדים אותה כלל בחפץ זה אין חייב במעשה הדומה לזביחה, א"כ הוזה דבר שכמוהו עובדין בביהמ"ק¹²⁶. כגון זובח בהמה למרקוליס, או בוצר ענבים¹²⁷ לשם ע"ז, שאז חייב אפי'

¹¹⁸ וכ"מ ברמב"ן יתרו שם:

¹¹⁹ מנחת חינוך מצוה כ"ז אות א' וכ"פ בדרכ"ת סי' ק"ג ס"ק ד':

¹²⁰ כ"מ בנמ' כתובות ל"ד א' וכ"פ ברמב"ם שנגות פ"ד ה"א, ואפי' למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף הכא במעשה הוא אוסרה ואינו תלוי בשחיטה, שטמ"ק כתובות שם:

¹²¹ שו"ע ונו"כ יו"ד קלט ג וטור שם

¹²² שם ובש"ך ס"ק ה'

¹²³ כמו בזריקת הדם שלפנים, שע"י הזריקה משתבר דהיינו שנפרד לטיפות, (ט"ז שם ס"ק ל"ט בשם רש"י ע"ז ג' ב' ד"ה זריקה המשתברת):

¹²⁴ דעת המחבר שם, והוא דעת רש"י בסוגיא שם:

¹²⁵ דהיינו במעשה זה הדומה לזביחה או זריקה, אלא דרכה בצורת עבודה אחרת:

¹²⁶ בר"ן כתב בדבר ששיך בו עבודה בפנים כבהמה וענבים (שעובדין בכורים) וכיו"ב, בזה חייב אפי' אם אין דרך עבודתה בכך כלל דהוזה תולדה דזביחה:

¹²⁷ ובבבבצירתן עבדה לעכו"ם, והוזה זביחה כשבירת מקל (רש"י שם ג"א א' ד"ה שבצרן מתחילה):

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אין דרך עבודתה בכך כלל. וי"א¹²⁸ דאפי' אין עובדים אותה כלל בכך חייב, כיון שעשה מעשה הדומה לזביחה.

יז. זובח קדשים בחוץ כרת הוא

המקריב קרבן¹²⁹ חוץ לעזרה ביטל מצות עשה שנאמר (דברים יב פסוק יד) **כִּי אִם בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' בְּאַחַד שְׁבִטֶיךָ שֵׁם תַעֲלֶה עֲלֵיךָ וְשָׁם תַעֲשֶׂה כֹל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּךָ, וְעָבַר עָלַי לֹא תַעֲשֶׂה שְׁנֵאמַר (שם) הַשְׁמֵר לְךָ פֶּן תַעֲלֶה עֲלֵיךָ בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה.**

הקריב במזיד¹³⁰ חייב כרת, שנאמר (ויקרא יז פסוק ח ט) **אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֲלֶה או זָבַח: וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יִבְיָאֲנוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לְה' וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמּוֹ. הֵיוּ עֲדִים וְהִתְרַאָּה חַיִּיב מִלְּקוֹת, וְאִם הִקְרִיב בְּשׁוֹגֵג מִבֵּיא חֲטָאת קְבוּעָה¹³¹.**

וכן השוחט¹³² קודשים חוץ לעזרה, אף על פי שלא העלה אותם, אם היה מזיד חייב כרת. שנאמר שם פסוק ג ד) **אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׂוֹר או כֶּשֶׁב או עֵז בַּמִּחְנֶה או אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמִּחְנֶה. וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יִבְיָאוּ לְהִקְרִיב קָרְבָּן לְה' לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה' דָּם יִחַשֵׁב לְאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקִּרְב עַמּוֹ. הֵיוּ עֲדִים וְהִתְרַאָּה, לֹקֵה. וְאִם שָׁחַט בְּשׁוֹגֵג, מִבֵּיא חֲטָאת קְבוּעָה.**

והיכן הזהיר¹³³ על השחיטה בחוץ, בהיקש. נאמר (דברים שם) **שָׁם תַעֲלֶה עֲלֵיךָ וְנֵאמַר וְשָׁם תַעֲשֶׂה כֹל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּךָ, מִה הֵעֲלִיה בְּחוּץ שֶׁעָנַשׁ עֲלֶיהָ הַזְהִיר עֲלֶיהָ בְּפִירוּשׁ, שְׁנֵאמַר (שם) הַשְׁמֵר לְךָ פֶּן תַעֲלֶה עֲלֵיךָ, אִם עָשִׂיהָ שֶׁבִּלְלֵה הַשְׁחִיטָה, שֶׁעָנַשׁ עֲלֶיהָ בְּפִירוּשׁ הִרִי הוּא מוֹזְהֵר עֲלֶיהָ, שֶׁלֹּא עָנַשׁ הַכְּתוּב אֶלֶּא אִם כֵּן הַזְהִיר.**

¹²⁸ דעת הש"ך והטור וכדעת אחרים המוזכרים בר"ן, (שם כ"ג א' מדפי הרי"ף סוד"ה גרסינן בגמ'):

¹²⁹ רמב"ם פי"ח מהל' מעשה הקרבנות ה"ב

¹³⁰ שם ובפי"ט מהל' בסנהדרין ה"א אות יח

¹³¹ בגמ' זבחים קח ע"ב ממעטינן ההוא פרט לשוגג אנוס וכו' שאינו חייב כרת. ועיי"ש בתוד"ה שוגג אנוס שהקשו למה לי קרא למעוטי הרי שוגג הוא ולמה יתחייב כרת, ותירצו "ס"ד אמינא אי לא מייתי קרבן ליהוי בכרת דהא לאחר הבאת קרבן דוקא כתיב ונסלח לו". משמע שבשאר חייבי כריתות אם לא הביא קרבן חייב כרת.

¹³² רמב"ם פי"ח מהל' מעשה הקרבנות ה"ג, פי"ט מהל' סנהדרין ה"א אות יז

¹³³ שם ה"ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

השוחט קודשים¹³⁴ והעלה אותם בחוץ חייב שתיים, אחת על השחיטה ואחת על העליה. שחט בפנים, והעלה בחוץ חייב על העליה. וכן אם שחט בחוץ, והעלה בפנים חייב על השחיטה.

מי שהקריב קדשים¹³⁵ בזמן הזה חוץ לעזרה חייב. מפני שהוא ראוי ליקרב בפנים שהרי מותר לשחוט¹³⁶, ואף על פי שאין בית, שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא¹³⁷. וי"א¹³⁸, שאינו חייב אלא אם כן המזבח בנוי, אבל אם אינו מזבח בנוי אינו חייב. וי"א, שאינו חייב כלל בזמן הזה שקדושה בטילה¹³⁹, ואיסור יש לכו"ע¹⁴⁰.

גויים שהקדישו¹⁴¹ קרבן בא"י המקריבין בחוץ, חייב. אבל הקדישום בחו"ל אינו חייב אבל אסור מדרבנן. והגויים מותרין לשחוט ולהקריב עולות לה' בכל מקום, בין בהמה בין חיה בין עוף ואפילו בעלי מומים רק שלא יהיו מחוסרי אבר. ודוקא ממינים הטהורים ולא מן הטמאים, והוא שיקריבו בבמה שיבנו. ולא על אבן בעלמא שאינה הקרבה. ואסור לסייען ולעשות שליחותן שהרי נאסר עלינו לשחוט בחוץ. ומותר להורות להם וללמדם היאך יקריבו לשם הקל ברוך הוא.

יח. דמחשבינ מעבודה לעבודה דאיתמר השוחט בהמה לזרוק דמה לעבודה זרה ולהקטיר חלבה לעבודה זרה ... אסורה

¹³⁴ שם ה"ה

¹³⁵ שם פי"ט הט"ו

¹³⁶ ואין להקשות ממש"כ בפ"ה הי"ב שהשוחט שלמים בחוץ קודם שיפתחו דלתו היכל פטור כיון שבעיניו פתח אהל מועד וא"כ בזמן הזה לא הוי פתח אהל מועד, דזה דוקא היכא שיש בנין ואינו פתוח פסול, אבל אם אין בנין אינו פסול. ולפ"ז אם בנוי איזה בנין פסול, כיון שאינו פתח אהל מועד. אמנם עיין חידושי הרשב"א שבועות טז ע"א ד"ה "הא דאמר ר' יהושע שמעתי שמקריבין אע"פ שאין בית כו" כתר, "איכא למידק דהא שחיטת קדשים צריכה פתיחת דלתות וכדדרשינן אל פתח אהל מועד בזמן שהפתח פתוח ולא בזמן שהוא נעול. ויש לומר, דהתם בזמן שהיה הבית קיים דאיכא פתח ואיכא דלתות". משמע דוקא פתח הבית שהוא נעול מעכב ולא סתם פתח.

¹³⁷ וכן דעת רוב הפוסקים שקדושת הבית לא בטלה בזמן הזה והם הסמ"ג התרומה הרישב"א והתשב"ץ וכ"כ בטור יו"ד סי' שלא, וכן פסק הגר"א שם סעי' ב וכן פסק בליקוטי הלכות זבחים קז [סו ע"ב בדפו"י] בתורת הקדשים רות ו ובזבח תודה ד"ה קי"ל וד"ה ומקריבין. אמנם לענין שחיטה בחוץ משמע שם שדעתו לפסוק בתוס' שדוקא אם יש מזבח.

¹³⁸ תוס' זבחים נח ע"א ד"ה עד וסמ"ג שלג

¹³⁹ ראב"ד ופ"ו הי"ד

¹⁴⁰ רמב"ם שם בית הבחירה פ"א ה"ג

¹⁴¹ שם הט"ז ומשנה למלך וליקוטי הלכות זבחים מד [כו ע"ב בדפו"י] בזבח תודה ד"ה ר' יוסי בסופו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

השוחט לשם¹⁴² עבודה זרה שאמר בשעת שחיטה ששחיתנו תהיה לעבודה זרה¹⁴³ הרי זה תקרובת עבודה זרה, וזבחי מתים מקרי ואסורה בהנאה. והוא הדין אם אמר ששוחט לשיתוף, לשם שמים ודבר אחר, נמי שוחט לעבודה זרה מקרי¹⁴⁴.

אפילו מחשב¹⁴⁵ לעבודה זרה ולא הוציא בשפתיו אסורה, וכל שכן אם ישא הוכחה למחשבתו, כגון שרבוצה לפני עבודה זרה להקריבה, ובא גוי או מומר ושחטה סתמא, הוה ליה כאלו פירש שלעבודה זרה שחטה.

אפילו לא הישב לעבודה בשחיטה זו, אלא הישב בשעת שחיטה לזרוק דמו או להקטיר חלבה או בשרה¹⁴⁶ לע"ז, הרי זה זבחי מתים ואסורה בהנאה, שכל מה שמפגל בקדשי פנים אם עושה כן לע"ז הרי זה זבחי מתים.

ודוקא אלו¹⁴⁷, הוה עבודה גבי עבודה זרה¹⁴⁸, שחיטה, דכתיב (שמות לב פסוק ח) וַיִּזְבְּחוּ לוֹ. זריקה, דכתיב (תהלים טז פסוק ד) בַּל אֶסֶף נִסְכֵיהֶם מִדָּם. קטור, דכתיב (דברים לב פסוק לח) אֲשֶׁר חָלַב זִבְחֵימוֹ וגו'. אבל אם חשב בשחיטה לקבל הדם או להוליך הדם לשם עבודה זרה, ולא להקריבו לפניו, לא נאסרה הבהמה.

¹⁴² שו"ע ונו"כ יו"ד ד א

¹⁴³ שמלה חדשה שם

¹⁴⁴ שמ"ח שם.

¹⁴⁵ שם

¹⁴⁶ שמ"ח שם ב

¹⁴⁷ דע דבעכו"ם לא כתיב אלא ג' עבודות דהיינו שחיטה וזריקה והקטרה ולפיכך אינה נפסלת בשחיטה אלא אם כן הישב בשעת שחיטה לזרוק דמה או להקטיר חלבה לעכו"ם אבל אם הישב לעבודות אחרות לא פסלה. ולדעת רש"י בפרק השוחט דף ל"ט [ע"ב ד"ה חולין] זריקה חמירא מהקטרה לענין זה שאם אחר שחיטה חשב לזרוק דמה לעבודה זרה פסל את הבשר מה שאין כן בהקטרה, ובתוספות [ד"ה מקום] הקשו על זה ובסוף דבריהם גם כן העלו דחמירא זריקה מהקטרה לענין אחר דהיינו שאם זרק מקצת דם נאסר כל הדם אף על גב דבהמה לא מתסרא מה שאין כן בהקטרה. וגם זה אינו נכון. והעיקר כמו שכתבו הרשב"א [שם בחידושו ד"ה הכי קאמר] והר"ן [שם ה, א ד"ה מתני' השוחט לעכו"ם] דזריקה והקטרה שוין ודוקא בקדשים דלא מיתכשרי אלא בד' עבודות הדין נותן שאף בהם תפסול המחשבה את הזבת, אבל בחולין שאין הכל תלוי אלא בשחיטה כיון שנשחטו הותרו ואינן חוזרין ונאסרין עד כאן, וכן עיקר. פר"ח שם

¹⁴⁸ שמ"ח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

